

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060209

DOM
2012-09-13
Stockholm

Mål nr
M 3413-12

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Vänersborgs tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2012-03-19 i mål nr M 1335-11, se bilaga

KLAGANDE

1. I A

2. L A

MOTPARTER

1. A K

2. J K

3. Miljö- och klimatnämnden i Göteborgs stad

SAKEN

Föreläggande att vidta åtgärder för att reducera ljudnivån från luftvärmepump på fastigheten X i Göteborgs kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen upphäver mark- och miljödomstolens dom och fastställer Länsstyrelsens i Västra Götalands län beslut 2011-03-31 i ärende nr 505-2693-2010.

Dok.Id 1031307

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00-15:00
		E-post: svea.avd6@dom.se www.svea.se		

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

I och L A har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska upphäva mark- och miljödomstolens dom och fastställa länsstyrelsens beslut. De har vidare begärt att domstolen ska hålla sammanträde.

A och J K har bestritt ändring.

Miljö- och klimatnämnden i Göteborgs stad har yttrat sig.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

I och L A har till stöd för sitt överklagande anfört i huvudsak följande. Vid bedömningen av om en ljudnivå utgör en hälsorisk är det helt avgörande att mätningen och bedömningen görs under så realistiska omständigheter som möjligt. En mätning av ljudnivån vid tomgränsen saknar relevans. Den störning som deras värmepump ger upphov till är ringa och helt tillfällig. För att grannarna ska utsättas för en bullernivå som överstiger gällande riktvärden krävs att de vistas på det område av tomten där riktvärdet överskrids, att det sker mellan klockan 22.00 och 07.00, att pumpen är igång och att temperaturen överstiger 10 °C. Den del av **A och J K**:s tomt där deras värmepump överskrider riktvärdet är 2,5-3 procent av den totala ytan. Värmepumpen går inte heller kontinuerligt. Om det är över 10 °C går pumpen på halvfart, vilket betyder en 4,5 dBA lägre ljudnivå. Vare sig Miljönämnden i Göteborg eller mark- och miljödomstolen har kunnat visa att det finns någon hälsorisk. De har inte heller gjort den rimlighetsavvägning som miljöbalken föreskriver. En minskning av ljudnivån med 4 dBA vid grannarnas tomtgräns nattetid har inte någon effekt på grannarnas hälsa. Det saknas skäl att ha en strängare syn i bullerhänseenden i bostadsområden än vad gällande riktlinjer anger.

A och J K har till stöd för sitt bestridande anfört i huvudsak följande. Den uppmätta bullernivån är, i vart fall vid tomtgränsen, för hög och utgör en hälsorisk samt en olägenhet. Pumpen är inte heller fackmannamässigt installerad. När

mätningarna gjordes gick pumpen inte på full effekt, vilket är en felkälla. En störning som pågår åtta månader per år är varken ringa eller tillfällig.

Miljö- och klimatnämnden i Göteborgs stad har anfört i huvudsak följande. De riktvärden som finns när det gäller ljudnivåer är endast vägledande. Det kan finnas skäl att frånga värdena i ett enskilt fall. I det aktuella fallet har nämnden ställt krav på ljudnivån vid tomtgräns. Det gör det möjligt att kontrollera ljudnivån från den egna anläggningen utan tillgång till grannfastigheten. Om kravet i stället avsett ljudnivån mot fasad skulle ett lägre riktvärde ha angivits som krav i föreläggandet. I det aktuella fallet är kravet på en begränsning av ljudnivån rimligt. Det är enkelt att uppfylla och de närboendes livsmiljö är överordnad det ekonomiska intresse som värmepumpens ägare har av att, utan ytterligare anpassning, kunna använda en anläggning som kostar betydligt mindre än en jämförbar anläggning för berg- eller jordvärme. Ljudnivån från en luftvärmepump som efter start uppnått avsett arbetstryck är konstant. Vid konstant ljudnivå anses minst två minuter i varje mätpunkt uppfylla tillräckliga krav på noggrannhet. De mätare man använder i dessa sammanhang är av högsta klass, s.k. typ 1 mätare. Utrustningen skickas regelbundet in för kalibrering och funktionskontroll.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Frågan i målet är om det finns skäl att med stöd av 2 kap. 3 § miljöbalken förelägga I och L A att vidta åtgärder för att reducera buller från sin luftvärmepump. Enligt nämnda bestämmelse är den som bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd skyldig att vidta de försiktighetsmått som behövs för att förebygga eller hindra att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa. Innan krav på försiktighetsmått ställs ska en skälighetsprövning enligt 2 kap. 7 § miljöbalken göras. Vid den prövningen ska bl.a. nyttan med försiktighetsmått jämföras med kostnaden för dessa.

Mark- och miljööverdomstolen konstaterar inledningsvis att ljudnivån i A och J K:s sovrum har uppmätts till 21-22 dBA ekvivalentnivå och att den uppmätta ljudnivån därmed inte överskrider de riktlinjer om 30 dBA ekvivalentnivå inomhus som anges i Socialstyrelsens allmänna råd (SOSFS 2005:6) om buller

inomhus. Med hänsyn till att den uppmätta ljudnivån är så låg som 22 dBA bedömer Mark- och miljööverdomstolen i likhet med länsstyrelsen att det saknar betydelse om mätningen genomförts med öppna eller stängda ventiler. Ljudnivån inomhus är så låg att den inte kan anses utgöra en olägenhet i miljöbalkens mening.

Mark- och miljööverdomstolen har därefter att ta ställning till ljudnivån utomhus. I likhet med länsstyrelsen anser Mark- och miljööverdomstolen att det är ljudnivån vid fasad och/eller uteplats i anslutning till bostadshus som ska utgöra utgångspunkt för bedömningen om det finns anledning att kräva bullerbegränsande åtgärder. Som länsstyrelsen redovisat kan ljudnivån vid A och J K:s fasad beräknas till 38 dBA. Denna ljudnivå kan inte anses som så störande att det finns skäl att förelägga I och L A att vidta åtgärder för att minska bullret från luftvärmepumpen. Mark- och miljödomstolens dom ska därför upphävas och länsstyrelsens beslut fastställas.

Vid denna utgång behöver något sammanträde inte hållas, se 14 § lagen (1996:242) om domstolsärenden.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättslagmannen Per-Anders Broqvist, hovrättsrådet Henrik Runeson, tekniska rådet Anna-Lena Rosengården och hovrättsrådet Malin Wik, referent. Domen är enhällig.

Föredragande har varit hovrättsfiskalen Kristina Börjevik Kovaniemi.

VÄNERSBORGS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2012-03-19
meddelad i
Vänernsborg

Mål nr M 1335-11

KLAGANDE

1. A K

2. J K

MOTPART

1. I A

2. L A

3. Miljönämnden i Göteborgs Stad

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsens i Västra Götalands läns beslut 2011-03-31 i ärende nr 505-2693-2010, se bilaga 2

SAKEN

Ang föreläggande att vidta åtgärder för att reducera ljudnivån från luftvärmepump på fastigheten X i Göteborgs kommun

DOMSLUT

Med upphävande av Länsstyrelsens i Västra Götalands läns beslut 2011-03-31 i ärende nr 505-2693-2010, fastställer mark- och miljödomstolen Miljönämndens i Göteborgs Stad beslut 2010-01-14, dnr 09534/09, dock att tidpunkten för när åtgärder för uppfyllandet av föreläggandet senast ska vara vidtagna bestäms till tre månader efter det att denna dom vunnit laga kraft.

Dok.Id 194360

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänernsborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00 E-post: mmd.vanersborg@dom.se	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00

BAKGRUND

J K och A K , ägare till fastigheten Y, nedan Y, framförde den 14 oktober 2009 klagomål till Miljönämnden i Göteborgs stad, nedan nämnden, att de stördes av ljudet från luftvärmepump på fastigheten X, nedan X, ägd L A och I A.

Nämnden förelade i beslut den 14 januari 2010, se bilaga 1, L A och I A, i egenskap av ägare till X, ”att vidta åtgärder så att ljudnivån från luftvärmepumpen understiger riktvärdet för externt industribuller, 40 dBA, nattetid vid tomtgränsen”. Skyldigheten enligt föreläggandet skulle gälla från och med fem veckor efter delgivning av beslutet.

L A och I A överklagade nämndens beslut till Länsstyrelsen i Västra Götalands län (nedan länsstyrelsen) som genom det överklagade beslutet upphävde nämndens beslut, se bilaga 2.

YRKANDEN M.M.

J K och A K (nedan Ks) har överklagat länsstyrelsens beslut och yrkat, såsom detta får förstås, att nämndens beslut fastställs. De har därvid som förslag hur föreläggandet kan uppfyllas angivit att pumpen flyttas enligt tidigare förslag eller att pumpen ljudisoleras så att de inte skall belastas av ljudet vare sig i tomtgräns eller mot fasad och att lämplig och kontrollerbar bullerdämpning genomförs under de värsta omständigheterna. Till stöd för sitt ändringsyrkande har Ks ytterligare anført bland annat följande. Den mätning som har genomförts visar inte de rätta omständigheterna. Enligt den kalkyl som gjorts så har pumpen vid mättillfället en högsta ljudnivå på 56 decibel och någon sådan tyst pump har man själv inte träffat på. Det troliga är istället att den ger 60-65 decibel vid husvägg, vilket ytterligare påverkar störningen. Tomten blir reducerad till knappt hälften p.g.a. grannens pump och det är inte rättvist. Det ska vara möjligt att kunna gå in källarvägen även mitt i natten, att kunna ta sitt morgonkaffe utanför köksfönstret även kl. 4 på morgonen och efter kl. 22 på kvällen. Det får anses vara bevisat att installatören visste att pumpens placering inte var rekommenderbar. CTC (tillverkaren) har redovisat utförliga uppgifter om

oljudet från sin värmepump Eco Air, vilka kan ifrågasättas. Därför bör oljudet räknas upp med 15 % eller mer i detta fall. Kostnaden för att få bort oljudet är rimlig då kostnaden för en totalhavererad tomt är minst tio gånger mer. Enligt 9 kap 3 § MB är det fråga om en olägenhet då ljudet är störande och därmed en hälsorisk. Eftersom bullerfrizon har knutits till uteplats bör både uteplatsen och ingången till källaren, som är belägen vid och under köksfönstret på deras fastighet räknas som uteplats, särskilt när As anser att deras uteplats, som finns under köksfönstret, ska göra det. Vad gäller länsstyrelsens konstaterande, att man inte kan begära att det ska vara bullerfritt på hela sin tomt, bör man beakta två saker. Hela tomten utsätts för bakgrundsljudet om 44 decibel och huset är dessutom beläget i ett bostadsområde och inte i ett industriområde. Uteplatserna på Y ska fredas i första hand och inte i andra hand som As menar.

L A och I A (nedan As) har yrkat att mark- och miljödomstolen fastställer länsstyrelsens beslut och till stöd härför anført bland annat följande. Störningen från värmepumpen är ringa och den är i drift mindre än 50 procent på årsbasis räknat och endast en del av dessa timmar är under natten. därför finns det inte något behov av de åtgärder som Ks vill ha utförda. Det bör noteras att Naturvårdsverket framhåller att värdet på 40 decibel inte är några rikt- eller gränsvärden och det finns inget stöd för att en ljudnivå som överstiger 40 decibel med automatik gör att ett klagomål är berättigat. Naturvårdsverket ger också noggranna anvisningar om mätförfarande och såvitt känt har dessa inte följts. I och för sig finns inget skäl att ifrågasätta siffrorna men det är samtidigt inte rimligt att hävda hälsorisker och kräva åtgärder för stora belopp när detta baseras på summariska mätningar från två minuter. Miljöförvaltningen mätte upp bakgrundsljudet till 44 decibel och ljudet som alstras av värmepumpen är uppmätt till samma värde. Sammanfattningsvis kan det klargöras att störningen inte finns mellan kl. 07.00 till 22.00 eftersom begränsningsvärdena då ligger högre. Störningen finns inte heller när det är varmare än 10 grader eftersom värmepumpen då går med lägre hastighet och med 4,5 decibel lägre ljudnivå. Det ska göras en helhetsbedömning av skada, miljöeffekter och rimliga kostnader för åtgärder, vilket miljönämnden inte har gjort. Vad som ska bedömas i detta fall är en marginell påverkan på en mycket begränsad yta, väsentligt mindre än 5 % av tomten, på

norrssidan av huset, långt från uteplatsen, enbart nattetid, vid lägre temperatur än 10 grader och vid lugnt väder. Detta ska ställas emot en kostnad för åtgärder mellan 50 000 kr och 90 000 kr och de positiva miljöeffekter som har uppnåtts genom att installera en värmepump istället för att bara använda elvärme.

Nämnden har biträtt överklagandet och därvid anfört bland annat följande. Det är ljudnivån vid tomtgränsen som ska gälla. Naturvårdsverkets riktlinjer för externt industribuller (RR 1978:5) är de som ska tillämpas som vägledning vid denna typ av bullerärenden. För bostäder och rekreationsytor i bostäders grannskap, det vill säga exempelvis trädgårdar anges som utomhusriktnivåer ekvivalent 50 dBA dagtid, 45 dBA kväll samt 40 dBA nattetid. Riktnivåerna är inte bindande utan ses som en utgångspunkt för den individuella bedömning som måste göras i varje enskilt fall. Det kan finnas skäl att göra avser, såväl uppåt som nedåt, från de värden som anges.

DOMSKÄL

Gällande bestämmelser liksom utförda mätningar framgår av länsstyrelsens beslut, bilaga 2.

Av utredningen framgår således att det utförts ett antal ljudmätningar på Y (K:s fastighet) till belysande av buller från luftvärmepumpen på X (A:s fastighet) vid olika driftlägen. Ljudmätningarna har gjorts bland annat i tomtgräns mellan de båda fastigheterna.

Mätningarna visar visserligen att bullernivåerna på Y till största del ligger under de riktnivåer för buller som Naturvårdsverket angett. Nämnden har dock vid mätningar uppmätt ett visst överskridande av bullerriktnivået intill tomtgräns under nattetid (44 dBA och 47 dBA mot riktnivået 40 dBA). Det finns inte något skäl att ifrågasätta vare sig bullermätningarna utförda av tillsynsmyndigheten eller redovisningen av dessa mätningar. Både kontrollens omfattning och beskrivna slutsatser i relation till rådande praxis bör godtas som underlag för att jämföra med de riktlinjer för inom- och utomhusbuller som rekommenderas av Socialstyrelsen respektive Naturvårdsverket. (Jmf M 964-11, 2011-04-27). Det skall därvid beaktas

att riktlinjerna meddelade av Naturvårdsverket (RR 1978:5) avser externt industribuller medan det nu är fråga om buller i bostadsområde varför en skärptare syn i bullerhänseende, än vad dessa anvisningar ger vid handen, generellt bör anläggas i nu ifrågavarande miljö.

Vidare finns det bedömningar som har kommit till uttryck i tidigare praxis och som alltjämt framstår som hållbara. I Koncessionsnämndens avgörande i ärenden av likartat slag (B 37/94 och B 3/97) bedömdes bullernivån som översteg 40 dB(A) som en bullerpåverkan på oacceptabelt hög nivå, vilket föranledde krav på bullerreducerande åtgärder. Liknande omdömen gjordes i förvaltningsdomstolspraxis i anslutning till hälsoskyddslagen (Kammarrättens i Jönköping, dom den 5 augusti 1985 i mål 813-1985).

De båda i målet berörda fastigheterna ligger inom ett normalt tätbebyggt villaområde. För den aktuella värmepumpen, en luft/vatten värmepump av fabrikat CTC EcoAir, finns en installationsanvisning som anger att den här typen av värmepump inte ska installeras på ett avstånd som är kortare än 10 m från en granne. Det är rimligt att anta att detta avstånd enligt anvisningarna avser avståndet mellan värmepumpen och tomtgränsen till grannen ifråga och oavsett om detta inte skulle vara en korrekt tolkning av anvisningarna bör ett sådant avstånd av bullerhänsyn gälla i ett tätbebyggt villaområde. Avståndet mellan värmepumpen på X och tomtgränsen till Y är emellertid mindre än 5 m vilket alltså strider mot mark- och miljödomstolens bedömning av rimligt avstånd och dessutom får anses strida mot leverantörens installationsanvisning. Avståndet mellan värmepumpen och tomtgränsen mot Y är därför alltför kort. Det är därmed också, genom de ovan nämnda bullermätningarna, visat att bullernivån på Y från luftvärmepumpen på X nattetid varit högre än de riktlinjer som praxis godtagit. Dessa omständigheter kan innebära sådan beaktansvärd olägenhet för de boende på Y som nämnden anfört och som föranlett nämndens beslut (bilaga 1). Nästa fråga är då om bullerolägenheterna är av sådan betydelse för hälsan hos de boende på Y.

Personers känslighet för bullerstörningar varierar från individ till individ.

Bedömningen av vad som anses vara en olägenhet för människors hälsa måste

enligt miljöbalken utgå ifrån vad människor i allmänhet anser vara en olägenhet och inte från en enskild persons reaktion i det enskilda fallet. Den ska heller inte ha ringa omfattning enligt definitionen i 9 kap 3 § miljöbalken.

Det saknas mot bakgrund av det anförda, de redovisade mätresultaten och de återopade bildmaterialet anledning betvivla att bullerpåkänningen för de boende på Y utgör en störning med sådan negativ betydelse för deras hälsa som avses i 9 kap 3 § miljöbalken. Mark- och miljödomstolen finner det därför skäligt att ålägga ägarna till Xs att vidta bullerdämpande åtgärder i enlighet med nämndens föreläggandebeslut (bilaga 1). En sådan utgång kan inte heller anses vara alltför långtgående i ekonomiskt hänseende för de sistnämnda.

Det är inte klarlagt vilket slag av ljuddämpande åtgärder som kan vara mest effektiva både ur buller- och kostnadssynpunkt. Mark- och miljödomstolen bedömer att det behövs en längre tid än fem veckor för ägarna till Xs att välja och vidta sådana åtgärder som lämpliga för sitt ändamål. Av denna anledning bör tidpunkten när åtgärder för uppfyllandet av föreläggandet senast ska vara vidtagna bestämts till tre månader efter det att denna dom vunnit laga kraft.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 3

Överklagande ges in till mark- och miljödomstolen – på grund av mellanliggande helgdag – senast den 10 april 2012 men ställs till Mark- och miljööverdomstolen.

Ulf Klerfalk
rådman

Jolanta Green
tekniskt råd

Målet har handlagts av beredningsjuristen Martina Andersson.